Roll No. 2015-68-60/7

Total No. of Questions: 27]

[Total No. of Printed Pages: 8

SS

2035

ਸਲਾਨਾ ਪਰੀਖਿਆ ਪ੍ਰਨਾਲ਼ੀ

PRINCIPLES OF MANAGEMENT

(Business and Commerce Group)

(Marketing and Salesmanship Trade)

Paper-I

(Panjabi, Hindi and English Versions)

(Evening Session)

Time allowed: Three hours

Maximum marks: 60

ਨੋਟ : (i) ਆਪਣੀ ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਦੇ ਟਾਈਟਲ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ ਪੇਪਰ-ਕੋਡ ਵਾਲੇ ਖ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ / ਪੈਪਰ-ਕੋਡ 172 ਜ਼ਰੂਰ

ਦਰਜ ਕਰੋ ਜੀ।

अपनी उत्तर-पुस्तिका के मुख्य पृष्ठ पर विषय-कोड/ पेपर-कोड वाले खाने में विषय-कोड / पेपर-कोड 172 अवश्य लिखें।

You must write the subject-code/paper-code Note: 172 in the box provided on the title page of

your answer- book.

(ii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਲੈਂਦੇ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਪੈਨੇ ਗਿਣ ਕੇ ਦੇਖ ਲ*ਿ* ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਟਾਈਟਲ ਸਹਿਤ 30 ਪੈਨੇ ਹਨ ਅਤੇ ਠੀਕ ਕਮਵਾਰ ਹਨ । उत्तर-पुस्तिका लेते ही इसके पृष्ठ गिनकर देख लें कि इसमें टाइटल सहित 30 पृष्ठ हैं एवं सही क्रम में हैं। Make sure that the answer-book contains 30 pages (including title page) and are properly serialed as soon as you receive it.

(vii) ਭਾਗ–II हिंਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 11 ਤੋਂ 22 ਤੱਕ 4-4 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਕੁੱਲ 12 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ, ਇਹਨਾਂ हिंਚੋਂ ਕਿਸੇ 8 ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਸਹੀ ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ हिंਚ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਇੱਕ ਪੇਜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ। माग–II में प्रश्न संख्या 11 से 22 तक 4-4 अंकों के कुल 12 प्रश्न हैं। इनमें से किन्हीं 8 प्रश्नों के उत्तर स्पष्ट शब्दों में दें। इनमें से किसी भी प्रश्न का उत्तर एक पेज से अधिक न हो। In Part–II Question No. 11 to 22 are total 12 questions of 4 marks each, out of which 8 questions are compulsory to attempt. Answer should be clear and to the point. The answer of each question should not be more than one page.

(viii) ਭਾਗ–III ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 23 ਤੋਂ 27 ਤੱਕ 6 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ, ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ **ਤਿੰਨ** ਦਾ ਉੱਤਰ 2 ਸਫਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ ।

> भाग–III में प्रश्न संख्या 23 से 27 तक 6 अंकों के हैं। इनमें से किसी भी तीन प्रश्नों का उत्तर स्पष्ट शब्दों में लिखिए। इनका उत्तर दो पेजों से अधिक न हो।

> In Part-III Question No. 23 to 27 are of 6 marks. Give answer of any three questions in clear words and to the point. The answer of these questions should not be more than two pages.

Turn over

ਭਾਗ–I

भाग-I

Part-I

 1. ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ 14 ਸਿਧਾਂਤ ਕਿਸਨੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ?
 1

 प्रबंध के 14 सिद्धान्त किसने दिये हैं ?
 1

 Who has given 14 principles of management?
 1

172-SS

- Give any one principle of scientific management. वैज्ञानिक प्रबन्य का कोई एक सिद्धान्त बताइये। ਵਿਗਿਆਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਕੋਈ ਇੱਕ ਸਿਧਾਂਤ ਦੱਸੇ।
- ਉਂਦਾਰੀਕਰਣ ਕੀ ਹੈ What is liberalisation? उदारीकरण क्या है ?
- Give any one difference between 'Procedure and 'पद्धतियां एवं नीतियो' में कोई एक अन्तर बताइये। ਕਾਰਜ ਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਨੀਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਇੱਕ ਅੰਤਰ ਦੋਸ਼ੇ
- नियोजन एक व्यापक क्रिया है-ठीक है अचवा नहीं। ਯੋਜਨਾ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਕਿਰਿਆ ਹੈ–ਠੀਕ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ
- 9 ਰੇਖਾ ਅਤੇ ਸਟਾਫ ਸੰਗਠਨ ਦਾ ਕੋਈ ਇੱਕ ਲਾਭ ਦੱਸੇ। Give an advantage of Line & Staff organization. रेखा एवं कर्मचारी संगठन का कोई एक लाभ बताओ। Planning is a pervasive activity-is correct or not.
- ਪ੍ਰਭੱਖ ਇੰਟਰਵਿਊ ਕੀ ਹੈ ? प्रत्येस साक्षात्कार क्या है ? What is Direct interview?
- कुत मज़दूरी = उत्पादक इन्बाइयो× मज़दूरी दर प्रति___(खाली स्थान भरे)।। इकाई दर प्रणाली में : ਕੁੱਲ ਮਜ਼ਦੂਰੀ =ਉਤਪਾਦਿਕ ਇਕਾਈਆਂ × ਕਿਰਤ ਦਰ ਪ੍ਰਤੀ (भारती संबाद जुते) । ਇਕਾਈ ਦਰ ਪ੍ਰਨਾਲੀ ਵਿੱਚ

(Fill in the blank) Total wages = Units produced x Wage rate per In piece rate wage system :

> ਸਮਾਜ਼ਿਕ ਲੋੜ ਕੀ ਹੈ ? सामाजिक आवश्यकता क्या है ?

What is Social need?

"ਨਿਰਵੇਸ਼ਨ, ਪ੍ਰਬੰਧ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਨਿਚੇੜ ਹੈ।" ਕੁਬਨ ਠੀਕ ਹੈ ਜਾ

ESID

"निर्देशन, प्रबन्ध प्रक्रिया का निचीड़ है।" कवन ठीक है अथवा statement is true or false "Direction is the essence of management process." The

9-01-11

되**ा**−11

Part-II

ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀ ਹੈ ? ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੇ । निम-स्तरीय प्रबन्ध क्या है ? व्याख्या कीजिए। What is lower level management? Discuss.

ď

ਕਈ ਲਾਭ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨਿਯੋਜਕ ਅਤੇ ਜੱਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਚਰਚਾ ਕਰੋ । 4 संघ विरोध करते हैं, चर्चा कीजिए। कई लाभ होने के बावजूद वैज्ञानिक प्रबन्ध का कर्मचारी, नियोक्ता एव Inspite of several advantages, scientific management

12.

172-SS

Discuss

is opposed by employees, employers and trade unions

Turn over

ਵਿਗਿਆਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।
 वैज्ञानिक प्रबन्ध की तकनीकों का वर्णन कीजिए।

6

Discuss the techniques of scientific management.

 वार्वेष्ठाची हाउन्हर्वट से रामठीडिक परिमाप सी हिम्मिथिमा वर्ते ।
 व्यवसायिक वातावरण के राजनीतिक परिमाप की व्याख्या कीजिए। 4

Explain the political component of business

environment. 4

45. 'जेनਨਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਮੂਲ ਕੰਮ ਹੈ।' ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 4
'नियोजन प्रबन्ध का प्राथमिक कार्य है।' व्याख्या कीजिए। 4
'Planning is the basic function of management.'
Explain

8

16. ਕੋਈ ਚਾਰ ਹਾਲਤਾਂ ਦੱਸੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਰਿਆਤਮਕ ਸੈਗਨਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਨੁਕੂਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਲੇਵੀਆਂ ਰਾਜ਼ਮੀ ਵਿਜਾਰ ਵਿਜਾਰ ਜ਼ਲੇਵੀਆਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

कोई बार परिस्थितियां बताओ जिनमें क्रियात्मक संगठन अधिक अनुकूल होता है। Ix4=4 State any four circumstances in which functional organisation is more suitable. Ix4=4 17. मैंਗठर मैंतसरा से सिक्कि महत्तुर्या सी माथेक्ष सुंग्राज्वत्रज्ञ स्वते ।

संगठन संरचना के विभिन्न स्वरूपों की सापेक्षिक उपयुक्तता का वर्णन कीजिए। 4 Describe the relative suitability of various forms of

organizational structure.

function

• Ea चेंची प्रीक्षिण टीओं वी हिमेमउप्ता ਹਨ ? 4

एक अच्छी परीक्षा की क्या विशेषताएं हैं ? 4

What are the characteristics of a good test ? 4

ਉਤਸਾਹ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਵੇਤਨ ਪ੍ਰਨਾਲੀ ਦੀ ਐਮਰਸਨ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ ।

ড

प्रोत्साहन देतन प्रणाली की एमरसन योजना का वर्णन कीजिए।

Explain Emerson plan of incentive wage system. ਲਾਭ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ ।

लाभ विभाजन के अवगुणों का वर्णन कीजिए।

Discuss the demerits of profit distribution,

4

21. `हैिंग्ज सेझा बी ਹਨ ? ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ । 1+3=4 शारीरिक आवश्यकताएं क्या है ? इनका वर्णन कीजिए। 1+3=4 What are Physiological needs ? Explain it. 1+3=4

िठितरेम रे वैभां हिंछ छीइतिमिप री भठेंडडा री मेथेप 4 निर्देश के कार्यों में लीडरिशप के महत्व का संक्षेप में वर्णन कीजिए।4 Discuss in brief importance of leadership in directing

12

GOVT.SEN.SE DIST

ਭਾਗ–III भाग–III Part–III

23.	ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਐਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ । 6
	प्रशासन एवं प्रबंध में भेद स्पष्ट कीजिए।
	Distinguish between Administration and Management. 6
24.	ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਕੀ ਹੈ ? ਇਸਦੇ ਪ੍ਰੀਮਾਪਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵਰਨਣ ਕਰੋ । 1+5=6
	व्यावसायिक वातावरण क्या है ? इसके परिमापों का संक्षेप वर्णन कीजिए।
	What is business environment? Discuss its components in brief. 1+5=6
25.	ਨੀਤੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ । 6 ਜੀਰਿਧਾਂ बनाने के उद्देश्यों का वर्णन कीजिए। 6
	Discuss the purpose of framing policies. 6
26 .	ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੀਆਂ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਕਿਸਮਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵਰਨਣ ਕਰੋ । 6
	साक्षात्कार के विभिन्न प्रकारों का संक्षेप में वर्णन कीजिए।
	Discuss the different types of interview in brief. 6
27.	ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ । ਇੱਕ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕੋਲ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਗੁਣ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ? ਚਰਚਾ ਕਰੋ । 1+5=6
	लीडरंशिप की परिभाषा दो। एक प्रबंधक के पास लीडरंशिप के कौन-से गुण होने चाहिए ? चर्चा कीजिए। 1+5=6
	Define leadership. What qualities of leadership a
	manager should possess? Discuss. 1+5=6